

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

I. N. J.
DE

32

VARIA FORTVNA
DOCTRINÆ JURIS /
CIVILIS

&

illius optima ratione

PROGRAMMA,

DISPUTATIONIBUS PUBLICIS,

^{Quibus}
PRÆSIDE

JOHANNE EISENHART,

Phil. & J. U. D. hujusque & Moralium P.P.

Ac

RESPONDENTE PERPETUO

CHRISTIANO WILHELMO
EYBENIO,

Schnobelianæ Pandectarum Disputationes

IN ACADEMIA JULIA

Per futurum semestre examinanda,

PRÆMISSUM.

HELMESTADII,
Typis GEORG-WOLFGANGI HAMMII, Acad. Typogr.
ANNO M DC LXXXV.

iplæ illæ scientiæ vilescerent; aut à villioribus ingeniis ignavâ operâ tractatæ iterumque libris inclusæ variis contaminarentur erroribus; dum plures crudæ adhuc scientiæ suæ vestigia publicæ luci exponere amâssent: quod recentioribus demum seculis factum esse videmus.

III. Illustri Vir, Franciscus Baconus, Angliæ Cancellarius, præfationem libelli sui perelegantis *de sapientia veterum* sic orditur: *Antiquitatem primævam (exceptis quæ in sacris literis habemus) oblivio & silentium involvit; silentium antiquitatis fabula Poëtarum exceperunt: fabulis tandem succedere scripta, quæ habemus: adeo ut antiquitatis penetrabilia & recessus à sequentium seculorum memoria & evidentia tanquam velo fabularum discreta & separata sint; quod se interposuit & objecit medium inter ea quæ perierunt, & quæ existant.* Ex hujus itaque sententia statim nobis transiendum est ad eam, quæ & hodie usitata est, non per signa, figuras & fabulas, sed per verba propria & orationem absque figuris & quasi ænigmatibus prolatam scientias docendi propagandiq; rationē.

IV. Et omnis quidem generis scientiarum historiam eò modò pertexere, ut varia cuiusque scientiæ tradendæ docendæve ratio per singulas ætates inno-

inbotescere inde possit; nostri non est instituti; sed de sola juris civilis tractandi ratione & varia illius fortuna paucis agere visum,

VI. Inter jura civilia & vetustate & sanctitate citra controversiam principem locum obtinent leges populi Hebraei, sacris literis comprehensae: quae tamen ibi tantum per modum historiae referuntur, nisi quod DECALOGUS tertio & legibus digerendis convenienti ordine sit compositus; dum *primò* laudantur leges de officio hominis erga Deum; *deinde* de officio liberorum erga parentes; quò ipse simul agi intelligendum est de officio subditorum erga magistratus & cujuslibet inferioris erga superiorem: *Ultimò* demum *locò* proponuntur leges de mutuis hominù officis in societate humana.

VI. Quoniam autem in Republica Hebraea simplicior vivendi ratio ex divino instituto obtinere debuit, cessante omni luxu & commercijs ad luxum fovendum institutis; dum quaelibet tribus & familia definitos suos habebat agros, qui etsi per alienationem in alios translati essent, tamen in magno anno jubileo ad pristinos dominos eorumvé haeredes revertebantur, dissolutà omni obligatione ante annum jubileum contractâ; de quibus institutis praclare philosophatur Ant. Thysius in memo-

VII. Inde patet, justitiæ administrandæ ratio-
nem minùs operosam ibi fuisse, cum lites de hære-
ditatibus, de rebus creditis, de concursu credito-
rum, de pignoribus & hypothecis, quæ intricatissi-
mæ & magis diuturnæ esse solent, certâ & invari-
tabili jure ibi terminarentur: alia quoque atque a-
liâ vitæ genera plus minusvé litium velut naturâ
suâ gignunt; nam agricola (quod vivendi genus
plerique Hebræorum ex divina institutione ample-
cebantur) agris suis colendis intenti à negotiis &
litibus forensibus alieniores sunt; contra verò opi-
fices & mercatores & qui in urbibus luxuque vitam
agunt iisdem frequentius implicantur: Et hanc ob
causam subtractâ frequentioris ac diuturnioris pro-
cessûs judiciarii materiâ, ipsa quoque jurispruden-
tia cognita facilis fuit, nec multis equit commen-
tariis, quibus negotiorum species & causarum me-
rita exponerentur.

VIII. Reliqui orientales populi, cum ferviles
sint & ad nutum dominantium intenti, manu re-
giâ potius, quàm prolixo legum apparatu guber-
nantur; ut hîc quoque nullum operæ pretium sit
investigare modum ac rationem apud eos docen-
dæ

de discendaque jurisprudentiæ. Idem sentiendum de gentibus australem terræ plagam incolentibus; festiva oratione hoc ostendit Nic. Clenardus *lib. 1. epistola d. IX. Aprilis anni 1531.* Fesâ ad Jacobum Latomum scriptâ: *Si quæ (apud Felenes) orientur controversiæ, utraque pars iudicem adit; is momento temporis rem transigit; neq; sciunt, quid sit sententia interlocutoria, quid appellatio. Et hujusmodi lacrymosa mihi quondam vocabula: ubique est sententia definitiva; Et ferme lis sopita est, antequam contestata.* Nimirum in tali præcipatione sententiarum judicialium, ubi quodlibet iudicis arbitrium pro jure legitimo habetur, uti doctrina prolixior locum non invenit, ita & nulla ejus varietas notabilis fuerit.

IX. At Græciæ civitates, uti omnis philosophiæ, sic & legum scientiæ cultu inter cæteras nationes multum eminuerunt: Ab his in Italiam quoque migravit & Romæ sedem stabilem sibi fixit accuratior *dicastice*: Et harum nationum Scriptores judiciariæ prudentiæ doctrinam, in formam artis compositam, ad nostram ætatem transmiserunt: Nimirum *Aristoteles* in Rhetoricis, *Cicero*, in scriptis rhetoricis, *Quintilianus* in institutionibus Oratorius, ubi de genere judiciali agunt.

X. Verùm hi Sceptores ea tantummodò aut præcipuè tractant, quæ ad *processum judiciorum* pertinet; reliquæ autem jura, quæ ad materiam iudiciorum spectant, ex quibus causæ controversæ deciduntur, paucissimè attingunt: Hanc verò posteriorem juris civilis portionem qui apud Græcos plenioribus commentariis illustrari, fortè inventa est nemo; Sed Roma hujus juris interpretum tulit longè plurimos ac præstantissimos, quorum monumenta in Pandectis conspicua sunt; & ipsi deim Imperatores Jctos in maximo honore habuerunt, quorum operâ prodierunt tot præclara rescripta, edicta & constitutiones; quæ in codice fulgent & jurisprudentiam novam constituunt: §. 3. *Inst. de legitima agnatorum successione.*

XI. De hoc jure Romano præclarum est Johannis Barclaji testimonium in *Ironæ animorum* cap. XII. *Apud plerosque populos illa jura obtinent; quæ Romani sibi olim condiderunt, & civilia appellamus: Et quoniam ea leges à peritis olim auctoritate sancita robustam & variam eruditionem habent, idcirco ardens studium non solum diffundere ingenis solet per ardua ac molesta juris factiq; argumenta, sed & præbeâ antiquarum rerum scientiâ imbuit.*

XII. Ab

XII. Ab illa autem elegantia longissimè remota sunt aliorum populorum jura civilia : In illis enim gentibus, apud quas, ut Barclajus dictò loco ait, non ex Romanâ sapientia, sed ex municipalibus & nonnunquam barbaro gentium scito jura descripta sunt, vix aliquid humanitatis ingrata caustidorum ars habet ; & nisi promitteret quastum, eis quoque invisa, qui studiosissimè eam colunt : Ibi enim patroni causarum ingenia non exercent per Romanâ Græcâq; sapientia aut facundia venustatem, sed indifferentes aliquot vocibus conceptasq; rudibus verbis leges nunc in cautionem, nunc in dolum contemplati, vix unquam puriori scientiâ animos mitigant aut attollunt.

XIII. Et ejusmodi barbaries legum quoque Romanarum scientiam corrumpit, posteaquam Roma primùm à Gothis, dein à Longobardis occupata ; & Gothicis primùm, postea Longobardicis legibus Italia gubernari cœpit, juris Justinianei usui, si non omni, certè maxima ex parte sublatò ; quod demum à tempore Imp. Lotharii Saxonis cœpit in foro & scholis attentius tractari. Sed cum illâ tempestate & purioris latini sermonis historiarumque & philosophiæ, cum primis practicæ, longa es-

B

set

set oblivio, primi ex busto velut resurgētis juris ci-
vilis Romani Interpretes, destituti illis scientiarum
& historię subsidiis, quę legum illarum auctores ad
eas condendas attulerunt, haudquaquam pari felici-
tate in illis interpretandis versati sunt: imò quam-
plurimis vocabulis modisque loquendi barbaris
pristinum juris civilis doctrinę nitorem velut ru-
bigine quadam obscurarunt; quę tamen in usum
forensem recepta vocabula nunc quidem frustra
tentantur eliminari.

XIV. Cæterum nonnulli ex his, insigni præstan-
tiâ ingenii & rerum forensium peritiâ instructi, ac-
cedente singulari industria, ad forensem legum in-
terpretationem multum adjumenti attulerunt; li-
cet in rationibus earum reddendis non multum
valerent; nec etiam satis concinnò sermone in legi-
bus explicandis uterentur: intempe-
stivam industriâ suâ in
legum cognitione ad usum fori accommodanda
illi hoc obtinere, ut eorum sententię apud com-
plures non minus auctoritatis habere cœperint,
quàm illorū, qui in Pandectis memorantur; quam-
vis revera multum intersit inter utrosque, nam Ul-
piani, Papiniani, Modestini & reliquorum juris,
quod in Digestis conspicuum est, auctorum senten-
tię

que ex confirmatione Casarea vim legum obtinent; cum à diverso. Accursii, Bartoli, Baldi & aliorum, quibus successerunt, interpretationes omnem suam auctoritatem habeant ex convenientia cum mente assensuque legum; & ubi ab ea recedunt, nec tamen id, quod usu contra scripti juris verba sententiam, vè introductum, demonstrant, deliramentis annuenciari mercantur.

XV. Ex eo autem tempore, quò juris civilis scientia plurimum ingenii cepit excoli, plures quoque observare licet illius docendæ tractandæque modos: Greci Latiniq; Rhetores, quos paulò antè indicavi, doctrinam forensis rationibus ex ipsa se patris confirmarunt: Paronq; *αρχιβουκων* habent libri veterum Jureconsultorum, qui Romam quandam florente claruerunt: Primi quoque juris civilis in occidentali Imperio reflorescentis interpretes legum textibus prescius inhaerent, cum nullos ante se habuerint, quorum auctoritate & sententiâ possent niti.

XVI. Paulatim autem post illa tempora Scriptores juridici in diversas abiire sectas: Nam longè plurimum omnem legitimæ scientiæ viam in suorum antecessorum & Doctorum auctoritate collocarunt;

nunt, unumquodque argumentum & thema juris satis confirmatam arbitrantes, si plurimum idem statuentium Doëtorum nomina tantum sint annotata; verbis & rationibus eorum planè omiffis.

XVII. Sed hoc quidem viliffimum & maximè jejunum est jurisprudentiæ tradendæ genus, utut hodie quoque nonnullos inveniat affectas, qui pulcherrima sefe uti methodo arbitrantur, si modestam suam in scribendo testentur, nihil ex rationibus, sed omnia ex testimoniis undecunque congestis deducendo: Sanè in hoc docendi scribendique modo nihil est, quod in aliis scientiam juris gignere idoneum fit, si tantum allegentur privati. Scriptores nullaque fiat mentio legum; utpote ex quibus solis questiones juris decidendæ sunt.

XVIII. Maturè autem à nonnullis observatum est, actum fore de omni juris certitudine, si à legibus recedendo, solis opinionibus ac sententiis Doëtorum omnis deferretur auctoritas: Igitur ad macrem antiquum sefe composuere præstantiora ingenia, & genuinis principiis tractando jure inniti cœperunt JOHANNES PERRON de FERRARIIS in Practica Papiensi, ANDREAS ALOIATUS, WILHELMUS ZASIUS, JOHANNES OLDENDORPIUS, VIGLIUS ZATCHEMIUS, HU-

**GO DONELLUS, JACOBUS CUYACIUS, FRANCISCUS
HOTOMANNUS** aliique nonnulli,

XIX. Sed omnes hi partim nullum, partim
exiguum philosophia apparatus attulerunt
ad jus civile interpretandum; quamvis plerique
eorum ex historia Romana accuratiore co-
gnitione maxima ad jus illius exquisitam de-
clarationem nacti sint adminicula, qualia Ac-
curtio, Bartolo aliisque horum coetaneis tem-
porum infelicitas negarat.

XX. Et **HOTOMANNUS** cum primis non per
solas populi Imperiique Romani, verum per a-
liarum quoque gentium historias capacius in-
genium suum diffudit: Quibus subsidiis in-
structus publicum & feudale jus longè accura-
tius interpretari cepit, quam qui ante illum
vixerunt; cuius rei documenta in illius Franco-
Gallia & quaestionibus illustribus luculenta ex-
stant. Inque hoc preclaro studio successores
habuit **CONRADUM RITTERSHUSIUM, ERICUM
MAURFIUM, HULDERICHUM EYBENIUM, JOHAN-
NEM STRAUCHIUM, CASPAREM ZIEGLERUM, JO-
HANNEM FRIDERICUM RHETIUM, JOHANNEM
WOLFGANGLIUM TIXTORUM & JOHANNEM**

SCHILTERUM, qui antiquitates civiles & ecclesiasticas accuratius rimandò, juris feudalis, publici & canonici doctrinam, quam multis partibus velut lateritiam nacti erant, auream nobis reddiderunt.

XXI. Per aliud studii genus idem profectum est ab iis, qui publici privatiq̃ue juris argumenta ex juris naturalis & gentium fontibus disceptanda sibi sumserunt, & in legum Romanarum cum immutabili jure naturali ac gentium morationum scitis convenientiam curatius inquisivèrunt.

XXII. Veteres quidem Jureconsultos Romanos quæquam horum, quæ naturali ac gentium jure constitutæ sunt, ignorasse nemo facile affirmabit, qui vel Pandectarum jura accurate perspecta habet: In iis enim, uti & in Codicibus ac Novellis constitutionibus, omnia naturaliter æquitati convenientissimè constituta esse intelliguntur: Et si quæ merè positiva ibi occurrunt, eò tamen modò definita sunt, ut nulla cum jure naturali pugna in iis facile possit deprehendi.

XXIII. Sed quæ post translata in Orientem

non Romani Imperii sedem Mediam invasi
barbaries adeò altas ibi radices egit, ut quam-
vis juris civilis Romani literalis sensus post a-
liquot secula iterum quodammodo cœperit
immoriscere; latini tamen sermonis purioris, &
Romane historiae, & juris naturalis ac gentium
profundior cognitio sensus ad juris civilis stu-
dium reducta sit.

XXIV. Nam licet THOMAS AQUINAS ejusq[ue]
discipuli juris naturalis questiones haud prole-
litate ceperint ventilare; legum tamen civili-
um Doctores idem ante vix sunt ausi, quam
FRANCISCUS VICTORIA, Theologus Hispanus, in
quibusdam *relectionibus* suis publici privatiq[ue]
juris questiones nonnullas ad juris naturalis
normam examinare & solidissimis argumentis
illustrare aggredereut: Hunc enim itidem in
Hispania secutus est FERNANDUS VASQUIUS, &
ob mutatam religionem ex Italia in Germaniam
averso deinceps in Angliam protugas ADRIANUS
GENTILIUS, ambo Juris Consulti; ille in opere
controvesiarum illustriam, hic in tribus libris
de jure belli, & eorundem de legationibus, nec non
duobus *de armis Romanis* seu de injustitia &
justitia

justitia bellica Romanorum, solidiorem juris naturalis scientiam spirat.

XXV. **HOMUM** præcipuè **HUMERIS** innixus **HUGO GROTIUS** in opere *de jure belli & pacis* juris naturalis & gentiũ scientiæ, à legibus Romanis abstractæ, formam artis imponere aggressus est: Et post hujus tempora illi quoq; qui, ut antè diximus, exactam historiarum cognitionem ad Jus civile interpretandum attulerunt, ad fontes juris naturalis indagandos interdũ sunt digressi. Tandem **JOHANNES à FELDE** & juridicæ facultatis nostræ venerandus Senior, **JOHANNES EISELIUS**, cum studio legum civilium, præmissâ historiæ & philosophiæ practicæ cognitione, ritè inchoato *demonstrandi* *artem* coniungere docuerunt; admirabili doctrinæ compendio; ut quæ antè prolixitate nimia allegationum laborare videbatur juris civilis tractatio, nunc per universalia axiomata & accuratas definitiones, atque ex principiis per se manifestis continuâ & quasi concatenatâ argumentationum serie deductas conclusiones in pauca contrahi queat; indeque iudicio ac memoriæ discipulorum rectius consuli, quàm tædio-

si Doctorum allegatione, etiam ibi facta, ubi res per se satis manifesta esse potest, dummodò addit, qui artem docendi rectè callet.

XXVI. Cum autem omnes prædicti modi juris civilis scientiam tractandi aliquid boni in se contineant; nec simpliciter damnari possint vel illi, qui aliorum auctoritate in tractandis juris civilis quæstionibus nituntur, dummodò id fiat cum judicio & illi allegentur in testimonium, quorum insignis scientia juris alias perspecta est; optimus doctrinæ juris civilis tradendæ modus procul dubio is est, qui in omni prædictâ varietate temperamentum sequitur; loquor autem de doctrina, quæ ad scientiam juris civilis in aliis vel efformandam vel conservandam ordinatur.

XXVII. Nam ante omnia opus est, definitiones ac divisiones & generalia juris capita summatim proponi; qua in re præcipuas partes sibi vindicat *analytica scientia* & ars demonstrandi: tum opus est originem, auctorem & occasionem cujusque legis, quantum fieri potest, declarari; quem in finem *historiarum* cognitio necessaria est: Porro opus est ostendi,

C

num

num lex proposita merè sit positiva, an verò
& quâ parte ea immutabili jure naturali con-
tineatur; & hoc illi demùm rectè facient, qui
naturalis ac perpetua jurisprudentia scientiam
altiùs in animo suo recondiderunt: quippe ne-
mo potest plus scientiæ in alium derivare,
quàm ipse habet: *arg. l. 54. ff. de regulis juris.*
Adhæc opus est ostendi, num lex, quâ parte
positiva est, *genio Reipublicæ & populi*, à quo
observari debet, congruat; atque hoc est ab il-
lis sperandum, qui *civilis scientiæ & indolis*
cujusque nationis gnari sunt: Denique opus
est *usum vel praxin* cuiusque legis declarari;
& hoc est *singulare negotium forensis peritiæ*,
quâ ingenium diffunditur per ardua ac mole-
sta juris factique argumenta, uti Barclajum lo-
quentem antè audivimus.

XXVIII. Et hæc quidem adminiculis
constat exquisitissima juris civilis scientia; ad
quod fastigium plerique eniti recusant, alii tæ-
diò prolixioris industriæ, quam molliùs edu-
cati refugiunt, alii ob defectum sumtuum;
quos diutumiora studia postulant; alii ob in-
genii

geni corporisvé infirmitatem , quâ à magnis
conatibus retrahuntur.

XXIX. Cæterùm ad forenses causas vel
Judicis , vel Advocati Procuratorisvé officio
tractandas supremus iste gradus scientiæ legi-
timæ non præcisè est necessarius : Hæc enim
officia sat dextrè obiri queunt, dummodò *le-
gum & verba & vis ac potestas* perspecta sint ,
jurisq; ad factum applicandi peritia adsit ; qua-
lem peritiam homo attentus & justitiæ amans
mediocri industriâ & usu sibi comparare pot-
est. Illa autem industria consistit inattenta au-
scultatione, lectione, meditatione & disputan-
di exercitatione ; quâ posteriore & lingvæ &
ingenii vires tum explorantur , tum perfici-
untur.

XXX. Atque hæc demùm rationè Stu-
diosus nosse incipit, quantum sciat & quantum
nesciat; si nempe in cathedram vel ad cathē-
dram se conferat & Respondentis atque Op-
ponentis vices in se recipiat. Pulchrè Aristo-
teles *1. Rhetor. c. XI. Ubi certamen est, ibi vi-
doria: quare & judicialis & contentiosa di-
sputatio jucunda est illi, qui assueverunt & di-*

sputandi facultate pollent! quippe in disputationibus plerumq, aut vera aut presumpta victoria subest: Victoria autem jucunda est, quoniam opinionem excellentia gignit de eo, qui victoriam reportat ab altero: at excellentia desiderio omnes homines tenentur, alii remissius, alii vehementius; prout optimè idem Philosophus dictò locò pronunciat.

XXXI. Ipsa verò hæc disputandi exercitatio si cum attenta relectione eorū, quæ disputationi vel subjecta vel subjicienda sunt, jungatur, viam sternit ad altiorem gradum scientiæ illius artis, cujus themata in disputatione ventilantur; sed opus est, ut quis assiduus sit in hoc negotio & integram doctrinam disputando absolvat: Nam ita quantum crescit amor sciendi, tantum ipsa scientia crescit.

XXXII. Optimè itaque studiis suis consulunt, qui, posteaquam scientiæ, cui sese addixerunt, doctrinam auscultatione & repetitione & meditatione sedulâ menti suæ impressam gerunt, eandem quoque disputandi assiduitate retractant. Ab hoc enim studio jurisprudentiæ Candidatis proxima esse debet via ad discen-

scendam praxin forentem, ex cujus officina ad
functiones publicas adspirare fas est. Etenim,
ut optimè Cicero, *lib. 1. de officiis, nec Medicis
nec Imperatores, nec Oratores, quamvis artis
præcepta perceperint, quicquam magnâ laude
dignum sine usu & exercitatione consequi pos-
sunt.*

XXXIII. Et privatæ quidem fortis homi-
nes in hoc legitimæ scientiæ studio prolixiores
esse debent, quàm ii, quos nascendi conditio
populorum ac gentium regimini destinavit:
His enim incumbit legum pariter & armorum
scientiam sibi comparare, *ut utrumq; tempus,
& bellorum, & pacis, rectè possint gubernare.*
Proem. Inst.

XXXIV. Sed cum vel una harum scientia-
rum integrum hominem requirat, si quidem
per se quis velit obire munia scientiæ, e. gr. in
negotiis forensibus, causas cognoscere, acta le-
gere & relegere, sententias concipere, & ea or-
dinare, quæ ad sententiarum executionem per-
tinent; aut in militaribus obire circumspecti
ducis munia, prospicere militibus de annona,
supplementa conscribere, obsidiones, defensio-
nes,

nes, aciem ordinare, præliis interesse; inde satis manifestum est, ita temperari oportere istas functiones, ut neutra alteri sit impedimento & unius humeri partes sint utrique oneri ferendo: Et hanc ob causam Reges & Principes semper ad latus suum habent divinarum & humanarum legum, nec non armorum scientiam instructissimos Viros, quorum & consilio nitantur, & opera utantur in rebus gerendis; ne, ipsismet tantæ laborum mole succumbentibus, Respublica in discrimen adducatur.

XXXV. Quoniam tamen ipsis Rerum publicarum Dominis opus est judicandi peritia de iis, quæ à Ministris ipsorum geruntur, illa verò judicandi facultas absque doctrina & ista comparari non potest: unusquisque enim de iis duntaxat rectè judicare potest, quæ perspecta habet, ea verò perspecta habet, quorum cognitionem mente aut sensibus suis acquisivit; hinc omnis ævi sapientiores Principum sobolem suam, in spem regni genitam, iis artibus maturè curarunt imbuendam, quibus olim in regni administratione haberent opus: & quemadmodum id fieri debeat, ipse civilis ac mili.

militaris prudentiæ callentissimus Xenophon docet *lib. 1. de Institutione Cyri*. In historia autem, Romana pariter ac Germanica, legimus, veterum Imperatorum plurimos tum jus dixisse, tum exercitûs ductasse; quod utique sine legum & armorum scientia fieri haud potuit.

XXXVI. Etsi autem recentioribus seculis ratiore forsan allegari queant exempla Regum ac Principum, qui ipsimet pro tribunali sedentes causarum cognitionibus præfuerunt; cujus rei intermissionem Politici adscribunt multitudinæ legum civilium, quâ Rempublicam Germanicam oneratam potius, quàm ornatam existimant: quanquam iis hoc nequaquam concesserim, contendendo leges propriè dictas non esse nimis multas, harum verò interpretationes etsi plurimæ sint, eò ipsò tamen scientiam juris magis magisque certam reddi; si nempe omnia, quantum fieri potest, legibus harumque authenticis interpretationibus definita ac quàm paucissima relicta sint judicium arbitrio; uti prudentissimè censet Aristoteles *1. Rhetor. cap. 1.*

XXXVII.

XXXVII. Etsi inquam, sive ob amplitudinem illius scientiæ, quæ ad justitiæ dextram administrationem est necessaria, sive alias ob causas, Principes passim refugiant ipsi audire partes litigantes & cognitionibus causarum præesse; sed has partes in Cancellarios & judiciorum Præsides atque Assesores devolvant: Non tamen planè desunt exempla laudatissimi illius prisce moris, quem Reges populi Hebræi & Romani Imperatores Germaniæque Reges quondam usurpârunt.

XXXVIII. In vicinia illustre hujus rei documentum habemus Serenissimum Principem, **ANTONIUM ULRICUM**, Ducem Brunsvicensem ac Lüneburgensem, Dominum nostrum clementissimum, qui non tantum, augustissimi Parentis gloriosæ recordationis **AUGUSTI** exemplò, ipse Senatui Ecclesiastico & Aulico per complures annos ferè assiduus præest; sed nuper quoque filium natu majorem, Principem **AUGUSTUM WILHELMUM**, judicio provinciali Ducatûs Guelferbytani præfecit judicem, ut castrensi disciplinæ forensium negotiorum ac civilis jurisdictionis usum ad-

adjungeret ; atque ita , armorum legumque
potens, optimum sese Principem subditis suis
exhiberet. Ac nullus dubito, illustre hoc æter-
nisq; annalibus celebrandum Guelfici Princi-
pis exemplum imitaturos esse Serenissimos in
vicinia agnatos Principes, qui nunc partim in
Hungaria, partim in mari Hadriatico super-
bam Turcicæ gentis ferociam, utinam victri-
cibus & armis suis compescere meditantur.

XXXIX. Nobis in Musarum castris militan-
tibus illustria hæc exempla legum scientiæ ma-
gnis Principibus in tantum jucunda, ut ipsimet
eam, in dicasteriis suis jus dicendo, exercere
non erubescant, stimulos addere debent, ut
eam tantò alacriores & doceamus & discamus,
quantò magis certi sumus, nos accuratâ illius
cognitione ejusq; adminiculò forensia nego-
tia tractandi dexteritate non minus Principi-
bus nostris charos esse, quàm si hastas & lan-
ceas & bombardas & omnia armorum exer-
citia peritè tractaremüs.

XL. Sed mihi quidem, decem proximè e-
lapsis annis in hac Academia jus civile publice

D

docen-

docenti, observare contigit, in juventute Aca-
demica sensim magis magisque decrescere ardo-
rem discendi juris civilis; contra autem gla-
diatoriae & saltatoriae artis exercitia æquabili
semper alacritate tractari: Causas hujus rei
maximam partem colloco in calamitatibus bel-
licis, quæ tot annos Germaniam quoque affli-
gunt: unde factum, ut ad bellicas meditatio-
nes & aularum oblectamenta plus studii ope-
ræque conversum sit, quam ad scientiam le-
gum; quæ, ut multi, licet malè, opinantur,
inter arma silere debeant.

XLI. Absit verò, ut in omnium, qui aut
suorum, aut propriam destinatione jurispruden-
tiæ sacris initiandi, animis attentius legum
scientiæ studium refrigisse dicam: Reclamant
enim exempla nonnullorum, qui in studio legum
insigniores profectus partim jamjam faciunt,
nihil eorum intermittendo, ex quibus ad solidi-
orem scientiam nitentium conatus æstimantur;
partim jam tum fecerunt, dum suæ eruditio-
nis documenta publica vel hunc annò dedê-
re. Spero tamen, plures in posterum fore,
qui

qui eadem studia attentius colant, si & Principes terrarumq; Dominos non solum Majoris alumnum, sed & Divæ Themidis cultores esse intellexerint.

XLII. Inter illos autem, qui togatæ sapientiæ studia more majorum debitâ sedulitate tractant, meritò suò nominandus mihi jam est is, quem in fronte hujus meæ dissertationis nominavi, perpetuus Respondens meus; quem tamen, ne arctiori, quæ mihi cum eo intercedit, affinitati hæc tribuisse existimer, nullâ prolixiore laude macerare visum: Et hic quidem, posteaquam superioribus annis ingenium per omnis generis amæniora studia diffudit, tandem in Sacræ Themidis portum anchoram figere, & hanc Divam præ reliquis colere in animum induxit. Quæ autem sit illi legum ænigmata solvendi promptitudo, ex iis, quas ad Schnobelianam Pandectarum epitomen in novo Jure Consultorum auditorio habituri sumus, publicis disputationibus satis superque elucescet: ad quas omnes legum scientiæ cupidos

pidos commilitones nostros publicè hinc
Programmate peramanter invito; Pri-
mam earum habebimus die XII. Augusti horâ
matutinâ octavâ. P. P. in Acade-
mia Julia Calendis Augusti.
cō Ioc LXXXV.

